

SINONIM CU ARTA SUNETELOR ACADEMICIANUL EUGEN DOGA LA 80 DE ANI

Născut la 1 martie 1937 în satul Mocra, raionul Râbnița. Compozitor, autorul unor variate genuri de muzică academică, dar și de estradă, muzică de film, muzică de scenă. Artist al Poporului (1984). Membru titular al Academiei de Științe a Moldovei (1992).

Primăvara în Republica Moldova începe cu sărbătoarea muzicii. E și muzica speranțelor care se trezește în inima fiecăruia dintre noi când se topesc zăpezile, e și festinul concertistic cu care vine, la începutul lunii martie, festivalul „Mărțișor”, și e, mai ales, momentul celebrării maestrului Eugen Doga, nume care a devenit sinonim cu arta sunetelor sau, mai exact, cu ceea ce are ea mai sublim și mai nobil.

Momentele omagiale sunt și momente de bilanț, când te strădui să regândești și să revalorifici fenomenul. Mai ales când e vorba de o asemenea figură urieșească ca Eugen Doga, care nu conține să uimească prin câteva lucruri, acestea fiind:

- precizia cu care și-a intuit, de timpuriu, vocația;
- fermitatea de care a dat dovadă pentru a-și urma chemarea și a-și împlini destinul;
- culmile și altitudinile pe care le-a cucerit;
- complexitatea și polivalența operei sale;
- capacitatea maestrului de a se situa în universal păstrând legătura cu rădăcinile și spațiul care l-a lansat;
- înțelepciunea de a se detașa de modele și modelele muzicale curente și de a fi în consens doar cu propriul program ființial și artistic;
- nevoia lui Eugen Doga de a fi într-o perpetuă căutare creatoare, de a se perfecționa și a se autodepăși pe o continuă linie suitoare;
- conviețuirea – mai mult sau mai puțin pașnică și, în definitiv, armonioasă – a câtorva Eugeni Doga: artistul, capul de familie, omul cetății, reprezentantul comunității științifice din Republica Moldova.

Dar să le luăm pe rând.

Ar fi demne de un roman sau un film de ficțiune scenele din copilărie pe care le evocă adesea și care

scot la iveală o conștiință de sine precoce. Mărșălitul pe ulițele satului cu scaunul-tobă pe cap, viorile meșterite din ciocleji de porumb, sita transformată în mandolină, formațiile și concertele pe care le organiza ad-hoc, singur sau cu cei de-o seamă, arată că băiatul lui Mitri și Lisaveta Doga era, de fapt, un mic magician pornit să convertească orice element al Universului, și Universul însuși, în muzică.

Odată intuită vocația, a manifestat o îndârjire de invidiat în a-și atinge scopul și a deveni un muzician profesionist. Nici prejudecățile vremii, nici opțiunea părinților care și-ar fi dorit o meserie mai „sigură” pentru fiul lor, nici greutățile materiale nu l-au putut împiedica să ajungă la Chișinău, să se înscrie la Școala de Muzică „Ștefan Neaga”, iar mai apoi la Conservatorul de Stat, să facă două facultăți (interpretare-violoncel și compoziție), precum și cursuri de dirijat simfonic.

A urcat spre zenitul destinului său de muzician, îmbrățișând, succesiv sau simultan, activitatea de interpret (violoncelist în Orchestra Radiodifuziunii din Chișinău), dascăl (profesor la Școala Medie Specială de Muzică „Eugen Coca” și la Școala de Muzică „Ștefan Neaga” din Chișinău), redactor muzical (la Editura „Cartea Moldovenească” din Chișinău), compozitor.

Din anul 1967 până în 1971 a activat ca funcționar public la Ministerul Culturii, fiind responsabil de viața muzicală din Moldova. Eugen Doga și-a adus obolul la renașterea națională, la promovarea și dezvoltarea culturii, reprezentând cu multă demnitate Republica Moldova sub cupola parlamentară în ultimul organ legislativ sovietic ca ales în Congresul Deputaților Poporului din URSS.

Începând cu 1971 s-a dedicat, în exclusivitate, creației componistice, domeniu care îl propulsează pe cele mai înalte culmi ale Olimpului artistic și îi aduce o notorietate mondială.

Astăzi Eugen Doga este un nume-simbol al artei sunetelor, un autor cunoscut pe toate meridianele globului. El se bucură, justificat, de aprecierea și grațitudinea contemporanilor săi. Este, din 1992, membru titular al Academiei de Științe a Moldovei, din 1997 – membru al Academiei Internaționale de Creație din Moscova, din 2000 – Doctor Honoris Causa al Academiei de Drept Economic și Artă a Filmului din Chișinău, din 2006 – membru titular al Academiei de Științe și Arte „Petru cel Mare” („Petrovskaia Akademia”) din Sankt-Petersburg, din 2014 membru al Academiei Europene de Științe și Arte cu sediul la Salzburg, Austria. Este deținătorul celor mai prestigioase distincții, premii, titluri oferite de guvernele RSSM, Republicii Moldova, României, Federației Ruse și de alte instituții abilitate din Europa și SUA. Pentru excepționala sa activitate de creație în serviciul culturii Eugen Doga a fost distins cu titlurile onorifice „Maestru Emerit în Artă al RSSM” (1974), „Laureat al Premiului de Stat al RSSM” (1980), „Artist al Poporului din RSSM” (1984), „Laureat al Premiului de Stat al URSS” (1984), „Artist al Poporului din URSS” (1987), cu ordinele și medaliile: „Ordinul Republicii” (1997), Medalia de aur „Omul Mileniului 2”, SUA (1998), Medalia „S. I. Vavilov”, Rusia (1998), Medalia „Mihai Eminescu”, România (2000), Ordinul „Mecenatul secolului”, Rusia (2000), Ordinul Național „Steaua României” în grad de Comandor, România (2004), Medalia „Mihailo Lomonosov”, Rusia (2005), Ordinul „Petru I”, Rusia (2006), Medalia „Dimitrie Cantemir”, AȘM (2007), Medalia Organizației Mondiale de Proprietate Intelectuală, WIPO (2007), Ordinul „Danaker”, Kârgâzstan (2008); cu premiile: Premiul de Stat al Republicii Moldova (2008), Premiul concursului Fondului Național „Pentru binele Patriei”, Rusia (2008), Premiul Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România „Callatis” pentru contribuție la dezvoltarea muzicii, România (2009), ș. a.

Eugen Doga figurează, alături de George Enescu, în *Antologia compozitorilor secolului XX*, editată în 2001 la Sankt-Petersburg. Comisia UNESCO a selectat valsul lui Eugen Doga din filmul *Dulcea și tandra mea fiară* pentru lista capodoperelor muzicale ale secolului XX. Piesa *Gramofon* a fost inclusă în topul american al celor mai bune 200 de melodii clasice din toate timpurile. În semn de maximă recunoștință a congenerilor, o școală de muzică și o stradă din Chișinău îi poartă numele (deloc întâmplător, acea stradă este chiar „ca-

lea care duce spre lăcașul sfânt” – «дорога которая ведет к храму», pentru a cita spusa unui personaj din celebrul film *Покаяние* de Tenghiz Abuladze). Or, Eugen Doga este, mai presus de toate, alesul și răsfățatul publicului de pretutindeni, public care rezonază, fără greș, la emotivitatea nedisimulată, la setea de absolut, la fascinația în fața miracolului vieții – toate acestea prezente în bijuteriile muzicale cu sigiliul maestrului.

Palmaresul său componistic este copleșitor, impresionând nu doar pe plan cantitativ (numărul creațiilor scrise de omagiatul nostru este, practic, imposibil de contabilizat), ci și, cu precădere, pe planul varietății (genuistice, tematice, stilistice). Compozitorul Eugen Doga a abordat cu temeritate cvasitotalitatea genurilor muzicii academice: simfonia, cvartetul de coarde, poemul simfonic și vocal-sinfonic, uvertura, cantata, opera, baletul, piesa corală și instrumentală, liedul. Din acest registru al creației ținem să cităm câteva titluri: poemul simfonic *Mama*, poemele vocal-simfonice *Lie, lie, Ciocârlie* și *Inima veacului*, cantata *Curcubeul alb*, baletele *Luceafărul*, *Venancia* și *Regina Margot*, ciclul de coruri a capella *Dintre sute de catarge*.

Harul său a înflorit luxuriant și generos în cântecul de estradă (o probează cântecelele *Codrii mei frumoși*, *Orașul meu*, *Cred în ochii tăi*, *Am visat răpăitul ploii*, *Orice femeie e frumoasă*, *Cântă-mă, amor*, *Măicuța mea* ș. a.), în muzica de film (e suficient să amintim de coloana sonoră la filmele *Se caută un paznic*, *Casă pentru Serafim*, *Singur în fața dragostei*, *Lăutarii*, *O șatră urcă la cer*, *Maria Mirabela*, *Dulcea și tandra mea fiară*, *Anna Pavlova*, *Patul lui Procust*), în muzica de scenă (a se rememora muzica la spectacolele *Radu Ștefan, întâiul și ultimul*, *Pe-un picior de plai*, *Păsările tinereții noastre*).

Maestrul Eugen Doga a știut dintotdeauna că muzica nu are hotare, că este un limbaj universal, capabil să transgreseze orice frontiere și orice dimensiuni. Pe de altă parte, cel care se exprimă prin muzică nu poate să nu-și trădeze o anume apartenență etnică, o anume descendență estetică și, implicit, un anume crez existențial. Muzica lui Eugen Doga pendulează între aceste două adevăruri și atunci când maestrul apelează, conștient, la idiomuri și mentalități alogene, el rămâne, în subsidiar, tributarul sensibilității muzicale specifice arealului cultural pe care îl reprezintă.

Eugen Doga a scontat, mereu, autenticitatea. Aceasta l-a ținut deasupra modelor care se schimbă și a asigurat valabilitatea nelimitată a mesajului transmis de opera sa.

Cei care îi urmăresc traiectul știu că Eugen Doga nu se culcă niciodată pe lauri. Are desaga (sau, dacă vreți, turbinca) plină cu proiecte, scrutează mereu orizonturile și țintește neobosit obiective de atins.

Revenind la ideea conviețuirii mai multor Eugeni Doga într-o singură persoană, să stăruim asupra prestației lui Eugen Doga – academicianul. Din 1992, când a fost ales membru titular al AȘM, ilustrul compozitor și om de cultură s-a implicat activ în viața comunității științifice. El este un membru marcant al Adunării Generale a Secției Științe Umanistice și Arte, al Asambleei Academiei de Științe a Moldovei. Relevante sunt intervențiile sale în cadrul manifestărilor științifice organizate de AȘM, la prezentările și lansările de carte. A militat pentru susținerea Academiei ca for științific suprem al țării, fermitatea poziției sale reieșind din convingerea că viitorul Republicii Moldova poate fi asigurat doar de o societate bazată pe cunoaștere. Ne simțim deosebit de onorați de faptul că maestrul i-a adus Academiei de Științe o ofrandă muzicală specială – piesa *Omagiu*, o adevărată perlă cu sonorități solemne și reverberații imnice.

Statutul de academician al lui Eugen Doga mai are un specific. El nu se asociază, ca în cazul altor membri ai corpului academic, doar cu domeniul de cercetare sau creație în care se manifestă. Pe Eugen Doga este greu să-l încadreză într-o direcție sau alta. El parcă vine de pretutindeni și le îmbrățișează pe toate. Deși fenomenul Eugen Doga este revendicat, în primul rând, de Secția Științe Umanistice și Arte (este o apartenență legică și la vedere), el reprezintă un tezaur de sugestii pentru Științele Naturale și Exacte. Cine dacă nu maestrul Eugen Doga practică acea „alchimie sonoră” care ne poartă spre tinerețe, vis, speranță, nemurire? Ce vehicul mai potrivit pentru a călători în timp și în spațiu decât muzica sa? Cine ar putea face mai multe pentru ecologia spiritului (de care depinde și ecologia ambientului) decât cel care izvodește melodii de o puritate și de o vibrație umană aparte? De unde, dacă nu din partiturile lui Eugen Doga, putem afla secretele genezei și germinării unui gând muzical, nu foarte diferite de cele ale unei plante sau ființe? Ce pledoarie mai

elocventă pentru respectarea unor simetrii, proporții, secțiuni de aur ar fi de găsit decât creațiile atinse de geniu ale lui Eugen Doga?

Să mai adăugăm celor spuse că, în ceea ce are mai de preț, muzica maestrului este pentru sufletul omenesc o inepuizabilă sursă de energie, un seismograf de mare precizie, o forță taumaturgică și tămăduitoare la care medicina noastră ar putea apela efectiv, în special cardiologii...

Este absolut remarcabil faptul că pământeanul nostru, fiul unor oameni onești și cumiți de la țară, a ajuns să cucerească spațiul cosmic. Și nu e vorba doar de depărtările astrale spre care zburăm pe aripile muzicii omagiatului, ci chiar de o orbită celestă anume, parcursă de un corp celest concret – planeta cu numărul 10504 din sistemul solar, descoperită în 1987 de astrologii de la Observatorul Astrologic din Crimeea și denumită, la solicitarea Academiei de Științe din Rusia, „Eugen Doga”. Dacă încerci să-ți imaginezi acea planetă, realizezi că adăpostește o lume de vis cu forme de viață esențializate. Un vizitator ocazional va descoperi că aici orice femeie e frumoasă și că, după ce ai visat răpăitul ploii, te trezești sub arcu unui imens curcubeu alb. Este o planetă cu codri seculari, cu licurici care valsează și luceferi care coboară.

Este de la sine înțeles că o asemenea planetă are nevoie de o atmosferă. O atmosferă saturată la maximum de spiritualitate, elan creator, neastâmpăr intelectual și temeritate inventivă. Vrem să credem că tocmai mediul academic din Republica Moldova generează o astfel de atmosferă. De aceea Eugen Doga este cu noi și este aici.

La mulți ani, dragă maestre! Bun venit acasă și bine ne-am regăsit în eterul creației, revelației și cunoașterii!

Acad. Gheorghe DUCA
Dr. Violina GALAICU
Dr. hab. Victor GHILAȘ